

daardoor bereiken en, zal daardoor ook zeker bereiken een heil (al weet ik niet welk), dat ver te boven gaat, wat wij door eigenmachtig ingrijpen meenden tot stand te brengen.

Buigen voor Gods wet is niet alleen roeping, maar is ook altijd (hoe wonderlijk het schijnt) het beste, het voordeelste.

Als dienaren des Woords hebben wij zeker de roeping ook deze dingen te betrekken in onze ambtelijke bearbeiding van de gemeente.

Wij hebben er zeer zeker over te spreken bij onze wetsprediking; wij hebben er over te spreken met de familieleden van de lijdens, die voor een dergelijk ingrijpen in aanmerking zouden kunnen schijnen te komen; wij mogen niet schromen, als daartoe aanleiding is, hierover te spreken met den dokter, voorzichtig, onomwonden, beslist. Het moeilijkst wordt het, wanneer een verhaast sterven heeft plaats gevonden; wij weten dat, en tegelijk zien wij, dat de familie blijde daarover spreekt en zelfs den dokter dankbaar is, dat hij door zijn zorg de laatste uren van den patiënt zoo gemakkelijk heeft gemaakt.

En toch, neen, dan mogen wij niet mee doen met die dankbaarheid en blijdschap.

Hoe wij dan hebben op te treden zal van de omstandigheden afhangen. Grootte wijsheid en tact is hier vereischt. Maar in elk geval mogen wij ons door onze houding nooit deelachtig maken aan het kwaad dat daar is geschied. Den dokter zullen wij in elk geval onze afkeuring moeten laten blijken. Hoe wij tegen de familie hebben op te treden, hangt af van de houding, die zij hebben aangenomen.

Hebben zij willens en wetens met den dokter meegedaan, dan zal ook het vermanend woord hun niet mogen worden onthouden.

Heeft de familie er niet van geweten, en bevroedt zij na het sterven niet wat er is gebeurd, dan kan m.i. zwijgen en een zich onthouden van instemming met hun blijdschap over zulk zacht sterven voldoende zijn.

Voor hen ligt er immers in wat er gebeurd is geen zonde.

De zonde is voor den medicus; en het lijkt mij niet noodig hun gemoed te verontrusten door hen te doen weten, wat zij niet bevroeden. Tenslotte is het immers zoo, dat God ook door de zonde van den geneesheer Zijn Raad uitvoert en zoo komt voor ons (als wij de dingen van achteren bezien) dat zachte sterven te staan in het licht van Gods Vaderlijke Voorzienigheid.

Zoo zien het de familieleden; en het lijkt mij niet noodig voor hun oog, wat er gebeurd is, uit dat licht te trekken, door hun te openbaren de rol, die menschelijke verkeerdheid hierin heeft gespeeld.

Zoo schijnt het mij. Heeft iemand hierover een andere gedachte, gaarne zal ik die vernemen, en indien zij mij beter voorkomt, daarvoor (dat be loof ik) de mijne prijs geven.

D. v. D.

LITERATUUR EN KUNST

„Bartje”.

Velen uwer zullen „Bartje” al kennen: het boek, en dus den jongen zelf.

Dit dus is een hulde aan Anne de Vries, die zoo maar, plompverloren, met dat vieze kereltje en z'n armetierige familie van de Drentsche heil komt binnenstappen in onze natuurlijk zeer nette en fatsoenlijke Gereformeerde gezinnen, en die dan ook nog weet te maken dat we hem en z'n gênant gezelschap niet onmiddellijk buiten de deur zetten.

Bartje is een slimme, gultige rakker.

En Anne de Vries?

Ongetwijfeld heeft hij aan dit boek gewerkt met kunstenaars ernst... en die is gewoonlijk bijna tragisch.

Maar artsen h u m o r kan hem toch onmogelijk vreemd zijn, evenmin een zekere verrassende rechtuitheid, waardoor hij sommige nette menschen zou doen blozen... als ze 'niet zoo grappig vonden, dat ongeganeerde boerenarbeid staaltje.

Anne de Vries kent z'n Pappenheimers, de groote en de kleine; hij heeft oogen, waarmee hij ziet, en ooren waarmee hij hoort, en blijkbaar heeft hij ook een hart.

Wat moet je daarmee doen?

„Maak van je hart geen moordkuil”, zegt het spreekwoord.

„Zoek andere harten”, voegt de kunstenaar er bij. En dan gaat hij de wereld in, met of zonder pen, vanwege die beroemde roeping, u weet wel, en dan maakt hij veroveringen. Dan behaalt hij literaire overwinningen, en, als hij uit geloof leeft en schrijft, Christelijke overwinningen... op zich zelf en zijn naasten, d.w.z. op ons, die „Bartje” en Anne de Vries tegenkomen, méér: ontmoeten, in ons leven.

...

Tegenover kunstenaars is heel het recensenten-bedrijf eigenlijk een zielig gedoe; op z'n allerbest is het 't plaatsen van wat artistieke handwijzer-tjes, en het smaakvol opstellen van gemeenlijk overbodige gebruiksaanwijzingen.

grond zijn op den Bijbel. Daartoe moeten we ons echter weer geheel en al verlaten op den Bijbel alleen²⁸⁾, we moeten den Bijbel weer durven aanvaarden, zóó als hij daar voor ons ligt, vrij van dogmatische omhulselen. Afgezien nu hiervan, dat wie zegt, zijn beschouwing vrij te houden van dogmatische omhulselen, er zelf altijd een, alleen maar andere, evengoed dogmatische beschouwing op na houdt, moeten we toch ook wel even zien, dat het zich op den Bijbel verlaten er soms wel wat weinig „Gereformeerd” van langs gaat. Hoe gebruikt men den Bijbel? Vader Stanger beschrijft dit zelf: „Wanneer echter Gods Geest in ons straalt, dan worden wij vol van den Heiligen Geest: dan kunnen wij de Schrift opslaan, waar wij willen, en mogen ervaren, hoe de Schrift ons dan uitgeleed wordt door den Heiligen Geest, zooals er ook geschreven staat in 1 Joh. 20: 2, 20, 25 en 27.”²⁹⁾ Het blijkt dan, dat Vader Stanger echter wel eens in conflict komt met den letterlijken tekst, zoodat een der navolgers, Bernhard Jansa, zich geroepen voelt, Vader Stanger aldus te verdedigen: „Er wordt dikwijls tegengeworpen, dat Vader Stanger zich niet nauwkeurig aan den tekst houdt. Als de Heilige Geest hem echter anders leidt en hem opdracht geeft, voor een of meer hoorders een „donkere plaats” op te helderen, moeten wij ons dan niet verblijden?”³⁰⁾ Men voelt, hoe zwak deze verdediging is!

Wat zegt men nu op den Bijbel te gronden? Dit: ziekte is een openbaring van de macht der zonde, welker bezoldiging de dood is.³¹⁾ Dezelfde beschouwing als van den ouden Blumhardt. „Als er geen zonde in de wereld was, zou er geen ziekte zijn, geen dood!” „Het spreekt vanzelf, dat onze ziekte niet altijd onmiddellijk verband houdt met de een of andere bepaalde zonde, maar wel is het zeker, dat we leven in een gevallen, verworden wereld; dat we allen zondaars zijn en leven onder de wet van de zonde en dat is ook de ziekte.”³²⁾ „De zonde, gewerkt door duivel, wereld en eigen hart, zoekt den mensch van zijn bestemming af te brengen en dit heeft allerhande narigheid, waaronder ook de ziekte, ten gevolge. Menige ziekte zou ons bespaard kunnen blijven, als wij niet op de zonde ingingen.”³³⁾ De zuiver materialistisch ingestelde, officiële geneeskunde, heeft dit lang, veel te lang, over het hoofd gezien.³⁴⁾ Het valt niet meer tegen te spreken, „dat iedere ziekte haar psychische zijde heeft, dat haar kiem ligt in de ziel.”³⁵⁾ Speciaal niet-vergeven zonde is verantwoordelijk te achten voor veel ziekte, waarom

Wat zou ik van Bartje, en Geesse, en Arie, en opoe Tjebbe, kunnen zeggen, dat een goed lezer niet veel beter opmerkt als hij al lezende met die menschen en menschjes meeleeft?

Goede schrijvers maken... dat gaat nooit; die groeien wel zonder ons.

Auteurs fatsoeneeren: hopeloos werk!

Blijft over: goede lezers kweken. Dat is niet heelemaal hopeloos, en zelfs voor de schrijvers niet geheel zonder belang, al ziet de uitgever vaak het spoedigst tastbaar resultaat.

Daarom: let erop, wat Anne de Vries ziet, hoe hij hoort, en op welke manier hij schrijft.

Een Drentsch schooiertje, 'n echt kind, en 'n echte rakker. Met levendige fantasie, 'n harde kop en 'n zacht hartje. Ontvankelijk naar alle kanten, ook voor het geloof als kracht in het kinderleven.

Een gezin dat zeker niet Gereformeerd is, al is het dan ook Gereformeerd.

'n Slopende moeder die 'n vloekenden vader op den goeden weg tracht te houden en die zelf in de verleiding niet staande blijft.

'n Ouderling van een Gereformeerde kerk, die wel eens heeft zitten praten om het gezin wat meer naar de kerk te krijgen, en die kinderen naar de Gereformeerde school koopt in ruil voor werk op de boerderij.

'n Stotterende jongen met misdadigersneigingen, met wien het menschelijkerwijs beter was afge-loopen als hij niet losgelaten was.

'n Meisje van de hei, dat naar de groote stad trekt enzovoort.

'n Lieve oude opoe achter het netste raampje van de „Langejammer”, de lange rij onder één dak gebouwde éénkamerkrotten, waar het uitschot woont. 'n Opoe, die op reis is naar den hemel, 'n vrouwtje op een troostellandje in de zee van ellende.

Vergroeide, verknoeiide levens. Tragiek in den donker, nawijzing in het openbaar. Voortwoekende erkende en geheime zonden, en flinterende vlammetjes van genade.

Tout comme chez nous...

Protest??

Och ja, niet zoo schooiertig, niet waar? En zonder vloeken, en zonder stelen, en met veel fatsoen.

Tout comme chez nous...

Maar natuurlijk is dat geval van dien Gereformeerden ouderling louter fantasie, want zoo iets kan bij ons niet voorkomen, niet waar?

En eigenlijk dient een Christen kunstenaar alleen te beschrijven hoe voortreffelijk het veelszins, neen, alleszins bij ons nog is, niet waar?

Gelukkig is dat toch eigenlijk alleen het leven van onze naasten naast ons, en niet onder ons, niet waar, en had Anne de Vries z'n „Bartje”

de Moettlinger broeders op de spreekuren heel dikwijls vragen: „Hebt ge vrede met God?”³⁶⁾

In andere gevallen ziet men de ziekteverwekkende macht als een meer persoonlijke, zondige macht. Zoo zegt h.v. Vader Stanger: „Hoeveel ziekten worden door den vijand gekweld en denken dat ze ziek zijn. Ik merk echter bij de meeste ziekten, dat het alleen de vijand is, zooals ze zelf later moeten erkennen.”³⁷⁾ Ook Plug zegt, dat „in de Arche telkens weer zoovele ziekten niet anders blijken te zijn, dan wat de Bijbel noemt: het bezeten zijn van een booze geest.”³⁸⁾

De genezing en haar methode houdt natuurlijk nauw verband met deze „ziektekunde”. Allereerst uit zich dit in deze richting, dat men bij voorkeur zijn genezing niet zoekt bij de officiële geneeskunde, althans de „geloovigen” niet. De officiële geneeskunde is goed voor de ongeloovigen. Men erkent wel, dat onze doktoren, dikwijls met offering van hun beste krachten strijden; „maar het kan hun nooit gelukken de ziekte te overwinnen, ze duikt telkens weer op, omdat het hun nooit kan gelukken, de zonde te overwinnen.”³⁹⁾ „Wezenlijk helpen kan alleen Hij, die de zonde droeg op het kruis en overwon!”⁴⁰⁾ Men gaat het zelfs beschouwen als een gebrek aan geloofsver-trouwen, als men een dokter zou waarschuwen. Stanger heeft het voordeel, veel dingen duidelijk te zeggen, ook dit: „Wij hebben in dezen tijd veel Christenen, die gelooven, maar hun geloof zit vol twijfel en ongelof. Ze meenen, dat men eerst naar den dokter moet gaan en als men het middel van den dokter heeft, moet men bidden: „Heer, leg Gij Uw kracht in het middel”. Zijn deze menschen geholpen, dan heeft het middel geholpen en niet de Heer Jezus. Men kan daarover denken zooals men wil, bijbelsch is deze manier zeker niet.”⁴¹⁾ Soms moeten „ingevingen” dit geloofsver-trouwen, als het dreigt over te gaan in wantrouwen, opwekken, zooals bij de vrouw van broeder Geiger, toen zij in heftige verlegenheid zat. „In dien moeilijken strijd echter”, verhaalt broeder Geiger, „liet mijn vrouw zich door den Heer een woord geven: het luidde: „Ik ben met u, spreekt de Heer, om u te verlossen”, Jes. 30: 11.”⁴²⁾

Besmettelijke ziekten worden in de reddingsark niet geduld, evenmin zeer ernstige ziekten, omdat men dan in Duitschland in conflict zou komen met de „strengere ärztlichen Vorschriften”.⁴³⁾

De genezingen in Moettlingen, dit „oord der genade”⁴⁴⁾ berusten dan ook op een geestelijke behandeling en hieraan weer ligt deze beschouwing

POPULAIR-WETEN-SCHAPPELIJKE SCHEISEN

Geloofsgenezingen in Moettlingen?

III.

Hoe beschouwt men in Moettlingen ziekte en genezing?

Na dit alles willen we de vraag onder de oogen zien: hoe denken de Moettlinger broeders zelf over, wat zij noemen, de „geloofs”-genezingen?

We moeten Moettlingen recht doen wedervaren en erkennen, dat de broeders altijd weer den nadruk hierop leggen, dat de „genezingen” maar bijzaak zijn! Velen komen n.l. naar Moettlingen, zooals ze gaan naar badplaatsen als Nauheim of Neuenahr, om genezing te krijgen van hun lichamelijke kwalen; maar voor dezulken luidde het onverbiddelijke antwoord van Vader Stanger altijd weer: „Ga jij²⁰⁾ maar weer heen; 't is zonde van het reïsgeld, dat je er aan besteed hebt; om te zondigen is je lichaam nog goed genoeg.”²¹⁾ Het gaat daar allereerst om de genezing van den geest, om de vergeving der zonden! Het genezen van zieken kan haar zin en bestaansrecht alleen maar vinden in de gave van de vergeving der zonden.²²⁾ Uit diverse publicaties krijgt men echter toch weer den indruk, dat men de „genezingen” niet als zoo héél bijkomstig beschouwt. Immers de maal, waarin de geestesgaven openbaar worden, is een thermometer voor het geestelijke leven der kerk, zegt Wirth²³⁾; „als de geestesgaven afwezig zijn, mist de wereld de kracht van het Christendom”.²⁴⁾ „De kerk is slechts de rij wagens van den trein, de locomotief wordt gevormd door de genadekrachten van het hemelrijk uit den tijd der Apostelen”.²⁵⁾ En Johannes Schlatter zegt van de „genezingen”: „ze vormen niet de hoofdzaak in Moettlingen, al is dit vaak wel zoo in de oogen van het publiek; maar ze worden wel begeerd en ook beleefd”.²⁶⁾ En hierin stemmen de „jonge” Moettlingers weer overeen met den vader van het „oude” Moettlingen, met Johann Christoph Blumhardt, „wien 't in zijn jeugd reeds een donker raadsel was, dat de genade gaven uit den tijd der Apostelen, zoo weinig of niet meer gezien werden.”²⁷⁾

Zien we nu allereerst, hoe men in Moettlingen ziekte beschouwt. Hun „algemeene pathologie” hun ziektekunde dus, zou volgens hun zeggen, ge-

wat meer een aanbe-lezers?

Tout co-Laten w de een ol dan make naasten „Bartje” verhaal.

Dat is h binnen ze naars ond Anne d het moet, matorisch zijn werk ren” maar ons eigen Tout co Dezelfde zwakhede nade over „Zie ie „Mien stu De duvel Jezus star God zeg lent van t

HET

He

IV. R o J a h w e.

In de l het Oude minst heff ment, vol Hij verz schap en „demonen kaansch van de P. God over waar „af zij op zij

ten grond doening d God ook roept ziel men zegl nemen, al werpt de Wirth. H plaatst, in laatschen, even terlo aan te d door nie vraag ver moest sta hooren w b.v. niet het ééne voorhoud dan ook r de dooder hebben h in den tr alleen ma Ge gevoe men den wil, Vade

Men be vs 14—16 zich roep zij over den Naam zal den z richten, e zal hem misdaden. wordt; ee mag veel. linge bro in dien t officiële maar wat den ze e letterlijk delt wel het „mog maar ove gevallen. baar in w den, die niet hoeft t